

Ach to velké ego ...

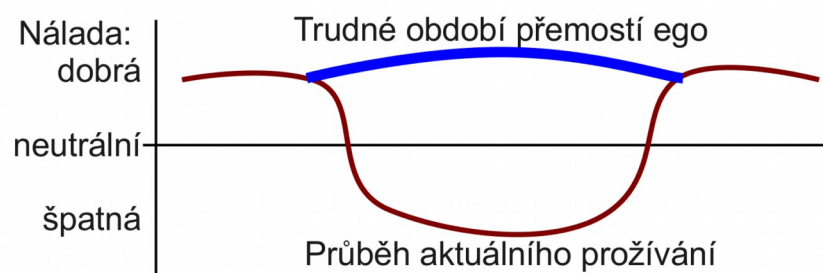
PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D. 2013-05-06

Dějiny válek jsou dějinami příprav na minulou válku. To je vcelku známý jev. Rakousko-Uhersko prý vždy bylo perfektně vyzbrojeno na minulou válku. Bohužel to samé se dá říci o moderním světě. Ten je posedlý péčí o malé děti do tří let, protože kdysi za dědy Freuda to bylo nejkrizovější období vývoje dítěte. Rodiče jsou teď fixovaní na toto období. Když se jim narodí první dítě, tak nechtějí nic zanedbat, kupují vybavy za desítky tisíc korun, s největší pečlivostí vybírají kočárek a čtou články o tom, zda výběr jména nemůže jejich robátka nějak poznamenat. A tak opravdu péči o děti do tří let je dnes málo co vytknout.

Škoda, že dnes nežije děda Freud, protože jeho bystrém rozumu by mu neušlo, že dnes je krizové úplně jiné vývojové období – puberta a adolescence. Tam ale už jde péče o naše robátka od deseti k pěti. Těžko říci proč, protože důvodů bude mnoho. Jedním bude bez pochyby kult ega. Právě za dob Freuda si mnozí začali uvědomovat, že jejich ego je podlomené, objevil se pojem Minderwertigkeitskomplex čili mindrák, začalo se na pocity viny nahlížet jako na něco z principu nepatřičného a tak nějak tiše se prosadil názor, že člověk má mít „zdravé sebevědomí“, což v praxi znamená přebujelé ego až běda.

Pravda na tuto, sto let minulou válku jsou naše děti vzorně připraveny. Chybí jim kde co, ale bohorovný pocit nároku a zbytnělé sebevědomí Goliáše jim opravdu nikdo nemůže upřít. Tím spíše ale můžeme zapřemýšlet, jakou válku budou vést naše děti. Zřejmě znova budou objevovat to, co předchozí generace tak nějak implicitně věděly, totiž že velké ego a velká výkonnost se tak trochu mívá. Velké ego je totiž škodná. Když ho člověk má, jako například já, tak na něj musí hledět spíš jako na určitý druh postižení, se kterým se člověk musí naučit žít, asi tak jako kdyby měl cukrovku, nebo naopak neměl ruku, nebo byl homosexuál. Mít velké ego není nic záviděníhodného. Stejně jako jakékoli jiné postižení je to jen zdroj často zbytečných komplikací. Proto je dobré si říci, k čemu je naše ego dobré, proč se vlastně vyvinulo.

Do savců nemůžeme o žádném egu uvažovat – ryby, plazi a většina savců žádné ego nemají. První náznaky sebeuvědomění nacházíme u primátů, tedy můžeme si říci, že my lidi jsme první živočišný druh, který dokáže s egem pracovat naplno. Předchozí živočišné druhy se řídí principem hedonismu – dělám to, co momentálně cítím. Bojím se, tak utíkám. Jsem vztekly, tak bojuji. Mám hlad, hledám potravu. Jsem nadržžený, hledám samici. Nevýhoda tohoto principu je, že jede podle pravidla kam vítr, tam plášť, tedy vylučuje dlouhodobější plán. Úkolem ega je právě překlenovat různé nesourodé citové stavy a budovat projekty, které s přelétavými city jsou nerealizovatelné. Tyto projekty se pak stávají součástí identity, sebepojetí člověka: „Já jsem ten, kdo vymyslel Eifelovku.“ Slouží pak i jako zdroj obdivu okolí: „Koukejte, on postavil Eifelovku.“ Stejně jako posměchu: „Koukejte na toho Pata a Mata...“

Díky ego jsou tedy lidi schopni přemostit i poměrně dlouhá období, kdy se necítí dobře. Například „řekl jsem si, že to dokážu, tak to nevzdám,“ nebo „této ženě jsem slíbil věnost až do smrti, tak to vydržím“. Samozřejmě ego je jen přidaná hodnota, tedy má omezenou pevnost, samospasitelné není. Přesto tato přidaná hodnota dokáže mnohé. Například Mendělejevova matka, když jim vyhořela továrna na sibiři, vzala 14letého syna a cestou necestou ho dotáhla do Petrohradu. Sice se tím tak strhala, že do pár týdnů umřela, ale přesto schopnost jejího ruského ega odolávat sibiřským protivenstvím vyrvala ze chřtánu záhuby jednoho z největších myslitelů moderní chemie.

Otázku identity neřeší naše generace jako první. Již Ježíš říká svým učedníkům: „Učte se ode mne. Mé jho netlačí a břemeno netíží.“ Úplně stejnou zkušenost by mohl dosvědčit i tento cyklista. I toho jako by ani netlačilo ani netížilo mít obličej v bahně. Proč? Protože nepříjemný zážitek překleneje ego, identita.

Problém dnešní generace je, že lidé chtějí mít požitek z ega bez realizovaných projektů. Chtějí si užívat pevného sebevědomí, aniž k tomu mají projekt, kde si mohou říci: „To jsem udělal já.“ To je *contradictio in conceptu*. Jediným výsledkem je závist a extrapunitivita – oni jsou zlí.

Srážku hedonismu „chci se cítit dobře“ s projektem „chceme vyhrát“, který buduje sebevědomí, vysvětloval Freud souvisejícími termíny princip slasti versus princip reality. Problém moderní generace je touha mít oboje zároveň – neustále se dobře cítit a zároveň vyhrávat jeden závod za druhým.

Jinými slovy to bude válka, kterou bude muset vybojovat nadcházející generace. Bude si muset vybrat – identita nebo prožitky. My jsme jim jen dali iluzi, že mohou mít obojí. Obávám se, že je bude hodně bolet rozloučit se s novodobým desaterem: „nikdy nedělej nic, nač nemáš náladu“.